

สรุปสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

ชื่อคนไทย ประกอบด้วย ชื่อตัว ตามด้วยชื่อสกุล (หรือนามสกุล) และจะมีชื่อรองอยู่ถัดจากชื่อตัวก็ได้ ตามที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บังคับว่า ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัว คือ ชื่อประจำตัวของแต่ละคน และต้องมีชื่อสกุล คือ ชื่อประจำวงศ์สกุล และจะมีชื่อรอง คือ ชื่อที่ใช้ประกอบ อยู่ถัดจากชื่อตัวด้วยก็ได้ เช่น ชื่อ "พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร" ประกอบด้วย ชื่อตัว คือ "พันธุ์ทิพย์", ชื่อรอง คือ "กาญจนะจิตรา", และชื่อสกุล คือ "สายสุนทร"

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มีหลักการ คือโดยที่การจดทะเบียน การขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุลและการขอร่วมชื่อสกุลตามกฎหมายเดิม ยังไม่เป็นความสะดวก และไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วและเป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น รายละเอียดดังนี้

การพิจารณาอนุญาตของนายทะเบียน

การตั้ง/เปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง การจดทะเบียนชื่อสกุล การร่วมใช้ชื่อสกุลและการเปลี่ยนชื่อสกุลเป็นอำนาจของนายทะเบียนท้องที่เป็นผู้พิจารณาอนุญาต (นายทะเบียนท้องที่ในที่นี้คือ นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต หรือผู้รักษาราชการแทน)

ดังนั้น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่เป็นผู้ออกกฎหมายและบังคับใช้ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนชื่อตัว และชื่อสกุล โดยนายทะเบียนท้องที่เป็นผู้พิจารณาอนุญาตได้แก่นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต หรือผู้รักษาราชการแทน

ขั้นตอนการปฏิบัติงานทะเบียนชื่อตัว ชื่อรอง

๑. หลักเกณฑ์การเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งและเปลี่ยนชื่อรอง

- ๑.๑ ต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินีหรือราชทินนาม
- ๑.๒ ต้องไม่คำหรือความหมายหยาบคาย
- ๑.๓ ผู้ได้รับหรือเคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดยมิได้ถูกถอดถอนจะใช้ราชทินนามเป็นชื่อตัว หรือชื่อรองได้
- ๑.๔ ชื่อรองต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่
(๑) คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองโดยได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว
- ๑.๕ กรณีบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดา หรือบิดาเป็นชื่อรองก็ได้
- ๑.๖ ต้องไม่มีเจตนาทุจริต

๒. วิธีการปฏิบัติการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งและการเปลี่ยนชื่อรอง

๒.๑ เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรองตามแบบ ข.๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ข.๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๒.๒ นายทะเบียนท้องที่แจ้งนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถื่น ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เพื่อขอแก้ไขรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ให้ถูกต้องตามกฎหมาย และแจ้งผู้ยื่นคำขอให้ไปดำเนินการขอจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่แก้ไขชื่อตัว ชื่อรองในทะเบียนบ้าน

๓. หลักเกณฑ์การตั้งชื่อสกุล

- ๓.๑ ไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี
- ๓.๒ ไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของบุพการีหรือของผู้สืบสันดาน
- ๓.๓ ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว หรือชื่อสกุลในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล และฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร
- ๓.๔ ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย
- ๓.๕ มีพยัญชนะไม่เกินสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล
- ๓.๖ ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ “ณ” นำชื่อสกุล ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘
- ๓.๗ ไม่ต้องห้ามตามประกาศเพิ่มเติมเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล ลงวันที่ ๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘
- ๓.๘ ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้เอานามพระมหานคร และไม่ให้อักษรที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธย มาใช้เป็นนามสกุล ลงวันที่ ๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘
- ๓.๙ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกันหรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตนและสามารถจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังได้
- ๓.๑๐ กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน
- ๓.๑๑ กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตายให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

๔. กรณีบุคคลต่างด้าว (เปลี่ยนชื่อตัว)

- ๔.๑ คนต่างด้าวผู้ใดประสงค์จะขอหลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัว เพื่อประกอบการขอแปลงสัญชาติ หรือขอลับคืนสัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในหลักฐานตามที่ทางราชการกำหนด
- ๔.๒ นายทะเบียนท้องที่ตรวจใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ / หลักฐานการขอแปลงสัญชาติ หรือขอลับคืนสัญชาติไทยและเหตุผล / ตรวจสอบชื่อตัวตามหลักเกณฑ์
- ๔.๓ เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งในคำขอโดยมีเงื่อนไขว่าอนุญาตต่อเมื่อได้รับการแปลงสัญชาติ หรือกลับคืนสัญชาติไทยแล้ว ให้บันทึกในทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าวตามแบบ ช.๘/๑ และให้ออกหนังสือรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าวตามแบบ ช.๘ เพื่อนำไปประกอบการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติ

๔.๔ เมื่อคนต่างด้าว นั้น ได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทยแล้วให้ยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ อีกครั้งหนึ่งพร้อมหลักฐานการได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทยให้นายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการ ตามข้อ ๓

๕. การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการสมรส

๕.๑ ขณะจดทะเบียนสมรส คู่สมรสที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ให้ทำข้อตกลงในทะเบียนสมรส (คร.๒) หรือทำเป็นหนังสือข้อตกลงว่าจะใช้ชื่อสกุลฝ่ายใด หรือใช้ชื่อสกุลของตนเอง และนำมาบันทึกในทะเบียนสมรส (คร.๒) เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์

กรณีฝ่ายใดประสงค์ใช้ชื่อสกุลของตนเอง ไม่ต้องออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข.๕ และไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม

กรณีฝ่ายใดประสงค์ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ฝ่ายที่จะไปใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องตามแบบ ข.๑ และออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข.๕ และไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม (เนื่องจากการเปลี่ยนชื่อสกุลครั้งแรกในขณะจดทะเบียนสมรส)

การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง ในลักษณะสลับการใช้ชื่อสกุลไม่ได้

๕.๒ ภายหลังจดทะเบียนสมรส คู่สมรสฝ่ายใดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงการใช้ชื่อสกุลให้ดำเนินการตามข้อ ๖.๑ และออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล ตามแบบ ข.๕ โดยแรกเก็บค่าธรรมเนียมรายละเอียด ๕๐ บาท

๕.๓ กรณีคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสก่อน วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๘ หญิงมีสามีให้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีได้ต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน กรณีนี้ให้บันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนสมรส (คร.๒) ว่าฝ่ายหญิงขอใช้สิทธิตาม พ.ร.บ.ชื่อบุคคล ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๘

๕.๔ กรณีคู่สมรสฝ่ายใดจะเปลี่ยนชื่อสกุล โดยการสมรสให้ดำเนินการ ดังนี้

๕.๔.๑ ดำเนินการตามข้อ ๓.๑ (ฝ่ายที่ประสงค์ขอเปลี่ยนแปลงชื่อสกุลเป็นผู้ยื่นคำขอ)

๕.๔.๒ ดำเนินการตามข้อ ๓.๒ / ตรวจหลักฐานการสมรส/บันทึกข้อตกลงการใช้ชื่อสกุล (โดยทำเป็นหนังสือและหรือบันทึกใน คร.๒)

๕.๔.๓ ถ้ามีหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข.๕ เดิมให้เรียกแบบ ข.๕ คืนด้วย หากไม่มีให้ใช้หลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน

คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อปกป้องประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น เพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง โปรดศึกษากฎหมาย ดังต่อไปนี้

๑. พ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๑๖ (การเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง และการใช้ราชทินนามเป็นชื่อตัวหรือชื่อรอง)

๒. กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๕๐) ข้อ ๕ (อัตราค่าธรรมเนียม)

๓. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๑ ข้อ ๕ - ข้อ ๘ (วิธีปฏิบัติในการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งและการเปลี่ยนชื่อรอง) ข้อ ๒๔ (การอุทธรณ์) ข้อ ๒๕ (การจำหน่ายชื่อรองและชื่อสกุล) และข้อ ๓๖ (แจ้งนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร)
